

Ewolucja funkcjonalna mobilnego portfela

Jakub Górka¹

Streszczenie

Celem artykułu jest wskazanie aktualnych uwarunkowań rozwoju elektronicznych portfeli, które w dobie upowszechnienia nowych technologii i urządzeń przenośnych typu smartfon/tablet nabierają nowego mobilnego wymiaru. Trend „mobile” przekształca oblicze pośrednictwa finansowego w różnych obszarach – usług rachunku płatniczego, działalności kredytowo – pożyczkowej a także płatności. Firmy z branży FinTech oferują usługi finansowe w oparciu o innowacyjne technologie. Sferę ich działalności wyznaczają przepisy prawne, popyt odbiorców usług i ograniczenia techniczne. Istotne są też czynniki strukturalne po stronie podażowej rynku. W artykule przeanalizowano wybrane zagadnienia o zasadniczym znaczeniu w ewolucji funkcjonalnej mobilnych portfeli (nowe technologie, problem źródła pieniądza, dostęp podmiotów trzecich do rachunku bankowego).

Słowa kluczowe: mobilny portfel, płatność, źródło pieniądza, technologia, podmiot trzeci

Klasyfikacja JEL: E42, L52, O31

Summary

The article aims to identify current development conditions of electronic wallets, which gain a new dimension with the spread of new technologies and the usage of mobile devices such as smartphones and tablets. The trend “mobile” transforms financial intermediation in different areas: payment account services, credit and lending activities, payments. FinTech companies render financial services based on innovative technologies. Their scope of activities is defined by the legal framework, payment users’ demand and technology constraints. Structural supply factors also play a significant role. The article analyses selected issues of crucial importance to the functional evolution of mobile wallets (new technologies, access to liquidity, third party access to bank accounts).

Key words: mobile wallet, payment, access to liquidity, technology, third party

JEL classification: E42, L52, O31

---

¹ dr Jakub Górka – adiunkt na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, e-mail: jgorka@wz.uw.edu.pl

1. Wprowadzenie i zarys problemu

Skala użycia smartfonów rośnie w Polsce i na świecie. Wg badań na przełomie 2014 i 2015 z urządzeń mobilnych w Polsce korzystało 44% Polaków i ponad 60% internautów. Wśród mobilnych Polaków 40% przynajmniej od czasu do czasu płaci z użyciem smartfonu.² W większości są to zakupy na odległość w internecie dokonywane przy pomocy szybkich przelewów lub z poziomu aplikacji mobilnej, jednak część transakcji odbywa się także lokalnie w sklepie, najczęściej w formie zbliżeniowej przy użyciu technologii NFC (*Near Field Communication*). Międzynarodowe instytuty badawcze wieszczą rychłe nadejście ery mobilnej. Wg Ericssona w 2020 r. 70% populacji będzie korzystać z telefonów dotykowych, a 90% zostanie objęte zasięgiem szybkich mobilnych sieci szerokopasmowych.³ Daje to szerokie pole do wykorzystania płatności mobilnych (*mobile payments, m-payments*). Jak szacuje Visa, w Europie zainteresowanie tzw. pieniądzem mobilnym i elektronicznymi portfelami będzie szybko rosło. W 2020 r. ponad 1/5 Polaków, płacąc z urządzenia przenośnego, będzie wydawać ponad 280 zł tygodniowo, a ponad 2/3 Polaków przynajmniej raz w tygodniu sięgnie po smartfon w celu dokonania płatności.⁴ Naukowcy są zgodni co do tego, że potencjał rozwoju jest wysoki, aczkolwiek na drodze popularyzacji płatności mobilnych stoi szereg przeszkód tkwiących nie tylko w technologii, ale także w obszarze współpracy dostawców usług płatniczych i w zwyczajach płatniczych konsumentów.⁵

Mobilny portfel powinien zapewniać równie szeroką funkcjonalność co portfel tradycyjny. Niemniej z racji swojego niematerialnego charakteru i związanego z tym odmiennego środowiska operacyjnego wymaga adekwatnego podejścia. Możliwość dokonania płatności jest najważniejszą funkcją portfela. Dlatego w dalszej części artykułu zostaną przede wszystkim przeanalizowane czynniki, które obecnie determinują efektywność płatniczą mobilnego portfela.

W kolejnym, drugim punkcie przedstawiono koncepcję mobilnego portfela. Następnie, w punkcie trzecim skoncentrowano się na jego funkcjonalności, przywołując liczne przykłady rozwiązań płatniczych oferowanych przez firmy z branży FinTech – podmioty, z reguły

---

² mShopper Mobile Institute, *Polacy na zakupach mobilnych*, raport, luty 2015 (dostępny na stronie internetowej ecommercepolska.pl), data wejścia 10.08.2015.

³ Ericsson, *Mobility Report 2015*, June 2015 (dostępny na stronie internetowej www.ericsson.pl), data wejścia 10.08.2015.

⁴ Visa Europe, *Badanie Mobile Money 2020: Jak konsumenci w Europie podchodzą do płatności mobilnych*, raport, lipiec 2015.

⁵ por. Harasim J., *Współczesny rynek płatności detalicznych – specyfika, regulacje, innowacje*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2013 lub Polasik M., Fiszeder P., *Factors determining the acceptance of payment methods by online shops in Poland*, SSRN Electronic Journal, February 2010.

niebankowe, wprowadzające technologiczne innowacje i nowatorskie rozwiązania w usługach finansowych. W kolejnym, czwartym punkcie przedstawiono nowe regulacje, otwierające podmiotom trzecim dostęp do informacji i płynności zgromadzonej na rachunkach bankowych. Punkt piąty zawiera konkluzje.

2. Koncepcja mobilnego portfela

Mianem mobilnego portfela (*mobile wallet, m-wallet*) można określić zbiór usług, które pozwalają użytkownikowi na dokonanie płatności w formie elektronicznej z urządzenia przenośnego. Mobilny portfel powinien umożliwiać korzystanie z różnych elektronicznych instrumentów płatniczych, które opierają się na pieniądzu elektronicznym lub na bezgotówkowym. Ten pierwszy stanowi wirtualny odpowiednik gotówki, zaś drugi jest obecnie przechowywany na bankowych rachunkach rozliczeniowych użytkowników. Pieniądz bezgotówkowy uruchamiają najczęściej takie instrumenty płatnicze jak: polecenie przelewu, polecenie zapłaty, karta płatnicza lub czek.

Podobnie jak portfel tradycyjny spełnia dodatkowe funkcje, np. pozwala na przechowywanie plastikowych kart płatniczych, kart lojalnościowych, kuponów rabatowych, dokumentów lub wizytówek, również elektroniczny portfel mobilny może je spełniać, pozwalając na podpięcie zdematerializowanych kart płatniczych, dodanie wirtualnych kart lojalnościowych, kuponów rabatowych lub przechowywanie wizytówek, danych uwierzytelniających, certyfikatów i kluczy szyfrujących podpisu elektronicznego.

Mobilny portfel jest w istocie portfelem elektronicznym (*electronic wallet, e-wallet*) lub cyfrowym (*digital*) dostępnym z urządzenia przenośnego, najczęściej smartfonu. Terminy elektroniczny/mobilny/cyfrowy można na ogół stosować zamiennie. Desygnat pozostaje ten sam.

Mobilny portfel w warstwie prawnej jest konstruktem, który opiera się na szeregu umów. Grabowski wskazuje, że do użytkowania mobilnego portfela niezbędne jest zawarcie umowy licencyjnej o korzystanie z oprogramowania. Dostawca portfela przechowuje i przetwarza dane osobowe na podstawie umowy o powierzenie przetwarzania danych osobowych. Dostawca świadczy swoje usługi w oparciu o umowę zlecenia z kodeksu cywilnego. Ponadto, o ile działalność dostawcy nie zostanie zakwalifikowana jedynie jako usługa wsparcia technicznego, musi on zawrzeć z użytkownikiem umowę o usługi płatnicze, regulowaną ustawą o usługach płatniczych.⁶ Dostawca mobilnego portfela staje się wówczas

---

⁶ Grabowski M., *Wybrane aspekty prawnej konstrukcji eWallet*, [w:] Górski M., Górka J. (red.) „Problemy Zarządzania” nr 3/2015, tom 1, pt. „Innowacje w płatnościach”, s. 118-130.

licencjonowanym dostawcą usług płatniczych, świadczącym określone usługi płatnicze, który musi przestrzegać praw płatnika i odbiorcy, a także spełniać obowiązki zapisane w ustawie. Nadto jest zobligowany do przestrzegania m.in. przepisów regulacji AML/CF (przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu).

3. Funkcjonalność mobilnego portfela

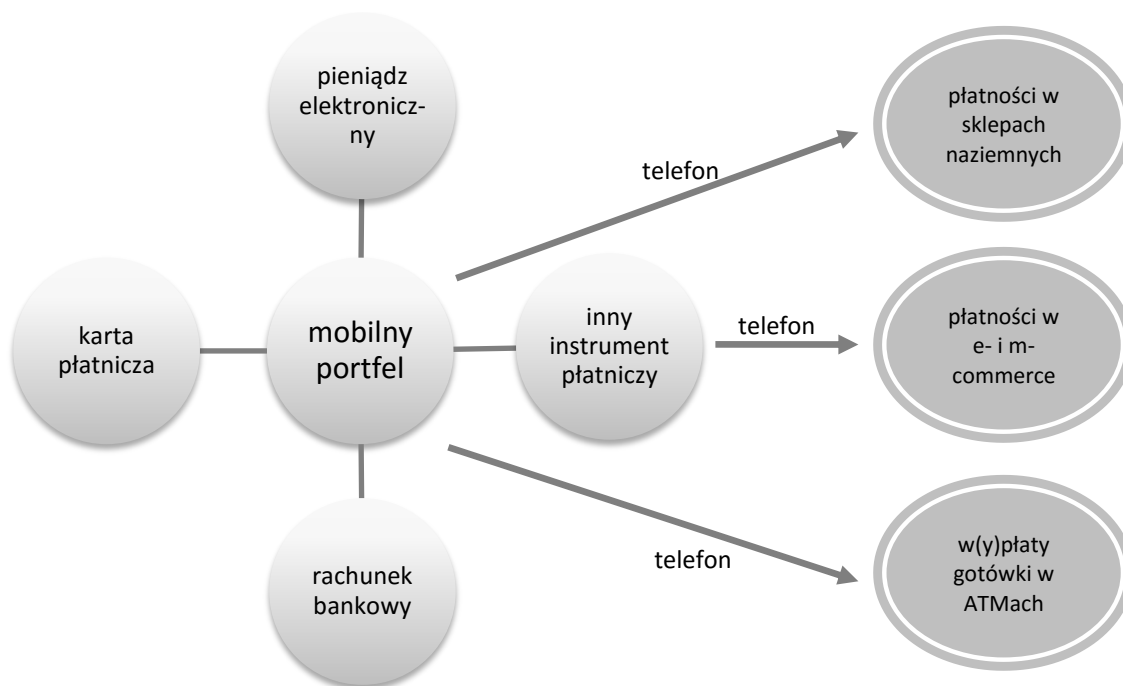
Istotą mobilnego portfela jest zdolność płatnicza: czy oferuje płatności wygodne, tanie, szybkie, bezpieczne i uniwersalne (szeroko akceptowane). Jednakże jego wartość rośnie wraz z dodatkowymi usługami, takimi jak np. przechowywanie kuponów rabatowych lub paragonów elektronicznych.

Mobilny portfel może pozwalać na płatności na odległość (*remote payments*) lub lokalnie w sklepach. W drugim przypadku urządzenie, na którym jest zainstalowany lub z niego dostępny za pośrednictwem internetu (funkcjonując w chmurze), komunikuje się w określony sposób z terminalem sprzedawcy – zwykle w technologii NFC, ale może to być także Bluetooth lub jakakolwiek inna technologia. Możliwe są także płatności zdalne dokonywane lokalnie w punkcie handlowo-usługowym, np. w technologii USSD (tryb tekstowych komunikatów za pośrednictwem sieci GSM).

Użyteczność mobilnego portfela wzrasta, gdy można go zastosować nie tylko w handlu elektronicznym i mobilnym (*e- i m-commerce*), ale także w środowisku sklepów naziemnych. Poza tym korzyścią jest opcja wpłacania bądź wypłacania z mobilnego portfela gotówki. Taka operacja odbywać się może w bankomatach, ew. w punktach handlowo-usługowych, placówkach banków, SKOKów, Poczty Polskiej, czy biur i instytucji płatniczych (patrz rysunek 1).

Mobilny portfel musi mieć dostęp do płynności. Część elektronicznych portfeli pozwala na przechowywanie elektronicznego pieniądza, czyli przedpłaconej wartości pieniężnej, z wyprzedzeniem transferowanej z rachunku bieżącego lub kredytowego użytkownika, ew. wpłacanej gotówką. Jednakże cyfrowe portfele nie muszą pełnić roli elektronicznej portmonetki z dodatnim saldem pieniądza elektronicznego, mogą jedynie umożliwiać płatność w ciężar rachunku bieżącego płatnika prowadzonego przez instytucję depozytowo-kredytową. W takiej sytuacji transfer pieniądza dokonuje się poprzez użycie instrumentu płatniczego – np. karty płatniczej, polecenia przelewu lub polecenia zapłaty (patrz rysunek 1).

Rysunek 1. Funkcjonalność płatnicza mobilnego portfela

Źródło: opracowanie własne.

W ramach wskazanych kategorii uznaniowych i obciążeniowych instrumentów płatniczych do wykorzystania może być wiele określonych instrumentów płatniczych – np. polecenie przelewu w standardzie SEPA, płatność PayU Express, lokalna karta płatnicza lub karta płatnicza międzynarodowej organizacji płatniczej.

Skuteczny dostęp do źródła pieniądza jest kwestią kluczową.⁷ Ponadto dla funkcjonalności mobilnego portfela podstawowe znaczenie ma szerokość jego bazy akceptacyjnej lub szerokość sieci akceptacyjnej instrumentu płatniczego, który jest do niego dopięty.⁸

Przykładów elektronicznych portfeli znajdziemy wiele. Na rynku są rozwiązania światowych gigantów: PayPal, Samsung Pay, Apple Pay, Google Wallet (i jego nowa wersja wbudowana bezpośrednio w system operacyjny – Android Pay). Międzynarodowe organizacje płatnicze promują V.me by Visa i MasterPass. Telekomy stawiają na rozwiązania

⁷ por. Kisiel M., *Modele systemów płatności mobilnych a źródła pieniądza oraz mechanizmy rozrachunku transakcji*, "Copernican Journal of Finance & Accounting", Volume 2, Issue 2, 2013 oraz Górka J., *Efektywność instrumentów płatniczych w Polsce*, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013,

⁸ por. Górka J., *ibid.*

SIM-centric – w Polsce MyWallet od T-mobile i Orange Cash od Orange. Mali dostawcy rozwiązań płatniczych oferują natywne aplikacje do płatności za bilety, parking i rachunki – w Polsce SkyCash, mPay, moBilet, uPaid. Banki rozwijają własne systemy płatności mobilnych: Blik w Polsce, MobilePay w Danii, Paym w Wielkiej Brytanii.

Wskazane portfele mają ograniczenia. Ich funkcjonalność wzrasta jednak ewolucyjnie (a czasem też skokowo) wraz z niwelacją barier technologicznych, podaźowych i popytowych (o nich selektywnie poniżej).

Konto PayPal, a w Polsce konto PayU są przykładami elektronicznych portfeli, które odniosły sukces w handlu elektronicznym i mobilnym. Użytkownicy mogą wygodnie płacić za elektroniczne zakupy, używając różnych metod płatności: przedpłaconego salda, dopiętej karty płatniczej, zasilenia z konta bankowego lub kredytu udostępnionego za pośrednictwem operatora portfela. PayU rozwija nawet swój własny instrument płatniczy – PayU Express – który pozwala na integrację z rachunkami bankowymi i płatność bezpośrednio w ich ciężar.⁹ Jak do tej pory ani PayPalowi, ani PayU nie udało się jednak skutecznie wejść na rynek naziemnych punktów sprzedaży. Ich portfele nie mają też rozbudowanych funkcji dodatkowych – nie służą np. do przechowywania kart lojalnościowych, ani do zakupu biletów. Systemy PayPal i PayU są przykładem tzw. systemów zamkniętych (*closed loop*), które obsługują transfer pieniądza wewnątrz systemu, jednak nie są kompatybilne na tym samym poziomie z rachunkami bankowymi. To oznacza, że nie można tych elektronicznych portfeli traktować jako substytutu rachunku bankowego, ponieważ nie oferują pełnej zdolności nadawczej i odbiorczej środków pieniężnych poza systemem. Tak PayPal, jak PayU mają szeroką sieć akceptacji, dzięki czemu oba systemy cechuje wysoka wartość w płatnościach w sklepach internetowych (domena C2B, *consumer-to-business*). Operator systemu sam dokonuje rozliczenia i rozrachunku transakcji, nie angażując w proces zewnętrznych agentów rozliczeniowych. PayPal i PayU dążą do tego, by uczynić proces płatności maksymalnie wygodnym dla użytkownika, tak by w sklepie internetowym mógł dokonać zakupu jednym kliknięciem (*one-click-buy*). Mechanizm ten redukuje procent niedokończonych transakcji, lecz wymaga pełnej integracji operatora portfela z witryną sklepu. W optymalnym wariacie klient w trakcie procesu płatności nie musi opuszczać strony internetowej sklepu.

---

⁹ Do sierpnia 2015 r. PayU udało się zintegrować z kilkoma uniwersalnymi bankami komercyjnymi.

Tą drogą idą też Visa i MasterCard, rozwijając wraz ze swoimi bankami członkowskimi, odpowiednio, usługę elektronicznego portfela V.me¹⁰ oraz MasterPass, chociaż w obu przypadkach przed inicjacją płatności trzeba się do niego zalogować. Płatność odbywa się w kilku krokach. W obu rozwiązaniach do portfela można przyłączyć jedynie karty płatnicze (również konkurencyjnej organizacji). Nie jest możliwe jednak użycie innych, niekartowych instrumentów płatniczych. Użytkownik raz zapisuje dane karty w portfelu, które nie są udostępniane sklepowi. W trakcie płatności następuje proces, tzw. tokenizacji, czyli numer karty przekazywany jest w formie zastępczej – unikalnego tokenu. Takie rozwiązanie zwiększa bezpieczeństwo rozliczeń kartowych.

Tokenizację wykorzystuje także portfel Apple. Na telefonie zapisywany jest jedynie cyfrowy token powiązany z danymi karty przechowywanymi w chmurze. Portfele Apple Pay i Google Wallet (Android Pay) mają bardziej rozbudowane funkcje dodatkowe – pozwalają w szerszym zakresie korzystać z programów lojalnościowych i kuponów rabatowych, a ponadto w przeciwieństwie do portfeli PayPal i PayU umożliwiają płatności zbliżeniowe w ulokowanych w naziemnych punktach sprzedaży terminalach wyposażonych w technologię NFC. Rozwiązanie Samsung Pay idzie jeszcze dalej w tym zakresie, ponieważ dzięki specjalnej technologii MST (*Magnetic Secure Transmission*) pozwala na dokonywanie transakcji bezstykowych telefonem w tradycyjnych terminalach, akceptujących tylko karty z paskiem magnetycznym.

Przełomową innowacją, wykorzystaną nie tylko w elektronicznych portfelach Apple czy Google, ale także w polskich rozwiązaniach płatności mobilnych – PeoPay banku Pekao i wg planów również w Bliku Polskiego Standardu Płatności, jest technologia HCE (*Host Card Emulation*). Pozwala ona przenieść dane karty i aplikację płatniczą w chmurę. Eliminuje to konieczność współpracy z operatorem telefonii komórkowej. W tzw. modelach SIM-centric (np. MyWallet lub Orange Cash), dane karty są zapisane na karcie SIM w tzw. bezpiecznym elemencie (*Secure Element*). Dzięki technologii HCE smartfon wyposażony w moduł NFC emuluje (udaje) kartę płatniczą, której dane są umieszczone na odległym serwerze w chmurze.

Dzięki wdrożeniu technologii HCE bank Pekao z dnia na dzień zwiększył sieć akceptacji swojej aplikacji płatniczej PeoPay na wszystkie terminale zbliżeniowe w Polsce (w połowie 2015 r. ok. 80% całej sieci terminali płatniczych w naszym kraju). Polacy chętnie

---

¹⁰ Po fuzji Visa Europe z Visa Inc., która miała miejsce w listopadzie 2015 r., rozwiązanie V.me by Visa zostanie zastąpione globalnym rozwiązaniem Visa Checkout.

płacą zbliżeniowo. Polska jest jednym ze światowych liderów w rozwoju płatności zbliżeniowych.¹¹

Z kolei Polski Standard Płatności, wspierany przez sześć dużych banków komercyjnych z PKO BP na czele, poszerzył użyteczność aplikacji bankowości mobilnej uczestniczących w projekcie banków o moduł, który w jednolity sposób wykorzystując jednorazowe sześciocyfrowe kody, umożliwia płatności z użyciem smartfonu w sklepowych terminalach płatniczych, wypłaty gotówki w bankomatach i płatności za zakupy online (nie wspominając o natychmiastowych płatnościach między użytkownikami – płatności p2p). Aplikacje bankowości mobilnej – de facto portfele elektroniczne oferowane przez banki – zyskują dodatkową funkcjonalność.

Na rynku działają też, z sukcesem w swoich niszach, pozabankowi dostawcy usług płatniczych. SkyCash, mPay, moBilet, uPaid, CallPay oferują możliwość uiszczenia należności za bilet komunikacji miejskiej, parkowanie, bilet do kina, rachunek (za gaz, wodę). Pozwalają doładować telefon komórkowy lub, jak SkyCash, wypłacić gotówkę w bankomacie. Ich aplikacje spełniają kryterium mobilnego portfela, chociaż funkcjonalność aplikacji nie obejmuje (lub obejmuje w bardzo ograniczonym zakresie) płatności w sklepach naziemnych lub internetowych.

Problemem takich aplikacji jest dostęp do płynności zgromadzonej na rachunkach bankowych. Doświadczenia pozabankowych dostawców usług płatniczych pokazały, że polscy użytkownicy niechętnie przedpłacają środki. Jedynym wyjściem okazało się udostępnienie w aplikacjach możliwości dodawania kart płatniczych międzynarodowych organizacji jako instrumentu płatniczego dającego dostęp do płynności na rachunkach bankowych. Nie istniał inny sposób na dotarcie do źródła pieniądza alternatywnym instrumentem płatniczym. Powodowało to konieczność funkcjonowania w określonym modelu biznesowym, do niedawna z wysokimi opłatami wewnętrznymi (*interchange*).

4. Dostęp podmiotów trzecich do rachunku bankowego

Problem dostępu do rachunków bankowych przez podmioty trzecie może niebawem zniknąć lub się istotnie zmniejszyć. Druga dyrektywa o usługach płatniczych (*revised Payment Services Directive*, PSD2) sankcjonuje działalność podmiotów trzecich (*Third Party Providers*, TPP).

---

¹¹ por. Harasim J., *Płatności zbliżeniowe w Polsce – stan obecny i perspektywy rozwoju*, [w:] Żukowska H. i Żukowski M. (red.) *Obrót bezgotówkowy w Polsce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, s. 203-224 oraz Świecka B., *Analiza stanu i perspektyw rozwoju płatności bezgotówkowych w Polsce*, [w:] Żukowska H. i Żukowski M. (red.) *Obrót bezgotówkowy w Polsce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013 s. 399-410.

PSD2¹² wprowadza do katalogu usług płatniczych:

- usługę inicjowania płatności (*Payment Initiation Service, PIS*),
- usługę dostępu do informacji na rachunku (*Account Information Service, AIS*).

Zgodnie z dyrektywą usługa inicjowania płatności *oznacza usługę polegającą na zainicjowaniu zlecenia płatniczego na wniosek użytkownika usług płatniczych w odniesieniu do rachunku płatniczego posiadanego u innego dostawcy usług płatniczych*, a usługa dostępu do informacji o rachunku *oznacza usługę online polegającą na dostarczaniu skonsolidowanych informacji na temat co najmniej jednego rachunku płatniczego posiadanego przez danego użytkownika usług płatniczych u innego dostawcy usług płatniczych albo u więcej niż jednego dostawcy usług płatniczych*.

Europejski prawodawca wyszedł z założenia, że w celu pobudzenia innowacyjności i konkurencyjności na rynku detalicznych usług płatniczych należy uregulować ww. usługi.¹³ PDS2 określa prawa i obowiązki zaangażowanych podmiotów: użytkowników, banków prowadzących rachunki płatnicze i podmiotów trzecich, które w przypadku owych usług występują jako ich główni dostawcy. Intencją europejskiego prawodawcy, przejawiającej się w szczegółowej regulacji tego obszaru, była także redukcja ryzyka operacyjnego i finansowego. W trakcie procesu legislacyjnego na aspekt ryzyka zwracali uwagę nadzorcy (np. polska Komisja Nadzoru Finansowego) i banki.

Przyznanie dostępu do rachunków płatniczych (prowadzonych głównie przez banki) podmiotom trzecim, może otworzyć nowe możliwości przed niebankowymi (działającymi obecnie najczęściej w formie instytucji płatniczych) dostawcami aplikacji płatniczych i mobilnych portfeli. Takie podmioty, jak wspomniany wcześniej SkyCash czy mPay, funkcjonują obecnie w niszach, jednak nowe regulacje mogą przyczynić się do istotnego zwiększenia funkcjonalności ich produktów i rozszerzenia skali działania.

Po pierwsze, w mobilnym portfelu będzie można łatwiej zaadoptować inne niż karty płatnicze instrumenty płatnicze – np. polecenie przelewu i polecenie zapłaty w standardzie SEPA (*Single Euro Payments Area*), które pozwolą na dokonanie płatności w ciężar płynności zgromadzonej na zewnętrznym rachunku płatniczym użytkownika. Po drugie, pojawia się możliwość wdrożenia usługi konsolidacji informacji finansowej z kilku

---

¹² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE, Dz.Urz. UE z 23.12.2015, L 337 (*Payment Services Directive2, PSD2*).

¹³ Szpringer W. i Szpringer M., *Nowe zjawiska w regulacji rynku usług płatniczych (wybrane problemy na tle projektu noweli do dyrektywy PSD)*, „E-mentor” nr 4 (56) / 2014.

rachunków płatniczych w jednym miejscu. Po trzecie, o ile zostaną zredukowane inne bariery stojące na drodze zrównania faktycznego statusu instytucji płatniczych i instytucji pieniądza elektronicznego ze statusem banków¹⁴, mobilne portfele mogą się przekształcić w pełnoprawne rachunki płatnicze.

PSD2 nie przewiduje konieczności istnienia umowy pomiędzy dostawcą świadczącym usługę inicjowania płatności a dostawcą prowadzącym rachunek płatniczy. Dyrektywa wymaga jednak, by podmiot trzeci działał na podstawie jednoznacznej zgody użytkownika usług płatniczych. Zgodnie z zapisami PSD2 Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (*European Banking Authority*) w porozumieniu z Europejskim Bankiem Centralnym ma w przyszłości za zadanie określić regulacyjne standardy techniczne dotyczące uwierzytelnienia i komunikacji między dostawcami usług płatniczych (podmiot trzeci i podmiot prowadzący rachunek), płatnikiem i odbiorcą. Budzący kontrowersje w aspekcie bezpieczeństwa model dzielenia się z podmiotem trzecim danymi uwierzytelniającymi do rachunku płatniczego zostanie prawdopodobnie zastąpiony innym rozwiązaniem. Jednolity, otwarty standard komunikacji, czyli interfejs dostępu – API (*Application Programming Interface*) do wszystkich banków na obszarze SEPA mógłby znacząco podnieść użyteczność mobilnych portfeli rozwijanych przez podmioty trzecie, które nie musiałyby tworzyć nowych instrumentów płatniczych, lecz mogłyby oprzeć się na zwykłych poleceniach przelewu. PSD2 zapewnia wysoką elastyczność w tym zakresie. De facto każdy podmiot trzeci spełniający wymogi dyrektywy (nie tylko instytucja płatnicza, ale też bank), będzie mógł uzyskać dostęp do innego rachunku płatniczego, a nawet wydawać do niego swoje instrumenty płatnicze.

5. Podsumowanie

Funkcjonalność mobilnych portfeli sukcesywnie rośnie za sprawą nowych technologii. Niektóre z nich (patrz NFC, HCE, tokenizacja) doprowadzają do skokowych, a nie tylko ewolucyjnych zmian, umożliwiając m.in. szybkie poszerzenie sieci akceptacji mobilnego portfela (np. technologia HCE wykorzystana przez PeoPay).

W artykule zdefiniowano go szeroko, ujmując całe spektrum elektronicznych i mobilnych rozwiązań płatniczych oferowanych zarówno przez banki, jak i niebankowe instytucje. Z analizy wynika, że ta druga grupa jest bardziej innowacyjna (porównaj rozwiązania gigantów: Google, PayPal, Apple oraz mniejszych lub wręcz małych instytucji

---

¹⁴ por. szerzej Górka J., *IBANs or IPANs? Creating a level playing field between bank and non-bank Payment Service Providers* w: Górka J. (ed.) *Transforming Payment Systems in Europe*, Palgrave Macmillan, London, February 2016.

płatniczych: PayU, SkyCash, mPay, uPaid). Niemniej i banki wzbogacają swoją ofertę w tym zakresie, istotnie zwiększając funkcjonalność bankowości mobilnej (porównaj rodzime rozwiązanie Blik Polskiego Standardu Płatności, duński MobilePay lub brytyjski Paym), mimo że trudniej jest im przełamać inercję działania ze względu na skomplikowane regulacje bankowe, swój rozmiar i już istniejące, własne rozwiązania i produkty.

W artykule wskazano na aktualne uwarunkowania rozwoju funkcjonalnego mobilnego portfela, eksponując rolę nowych technologii, problem źródła pieniądza i prorynkowe podejście europejskiego prawodawcy, który włączając do katalogu usług płatniczych usługę inicjowania płatności i usługę dostępu do informacji na rachunku płatniczym dba o rozwój innowacyjności i konkurencyjności rynku płatności z zamiarem przysporzenia korzyści konsumentom i sprzedawcom.

O sukcesie mobilnych portfeli przesądzi zapewne nie tylko ich funkcjonalność płatnicza (i pozapłatnicza związana z usługami dodatkowymi), ale także uniwersalność mierzona ich siecią akceptacji lub siecią akceptacji dopiętych do nich instrumentów płatniczych. Tradycyjny portfel ma w tym względzie istotną przewagę wynikającą z popularności gotówki, jednak widać, że stopniowo ulega ona redukcji wraz ze wzrostem użyteczności mobilnego portfela, który może umożliwiać zarówno szybkie, wygodne, tanie i bezpieczne płatności lokalne w punkcie sprzedaży naziemnej, jak i płatności na odległość w handlu elektronicznym i mobilnym. Jak dotąd, poszczególne rozwiązania dostępne na rynku są z reguły bardziej dopasowane i rozpowszechnione w jednym ze środowisk, ale niewykluczone, że wkrótce rozpocznie się konwergencja i dany portfel będzie równie użyteczny w obu środowiskach.

Wydaje się, że w niedalekiej przyszłości może stopniowo zacząć zacierać się granica pomiędzy elektronicznym/mobilnym portfelem a rachunkiem płatniczym. Co więcej, o ile na obszarze SEPA zostaną usunięte bariery skutecznej konkurencji, podmiotem który go będzie prowadził, nie musi być bank, lecz także instytucja płatnicza lub instytucja pieniądza elektronicznego. Użytkownicy będą mogli wybrać, którego pośrednika obdarzyć zaufaniem.

Źródła

Ericsson, *Mobility Report 2015*, June 2015 (dostępny na stronie internetowej www.ericsson.pl), data wejścia 10.08.2015.

Górka J., *IBANs or IPANs? Creating a Level Playing Field between Bank and Non-Bank Payment Service Providers* w: Górka J. (ed.) *Transforming Payment Systems in Europe*, Palgrave Macmillan, London. February 2016.

Górka J., *Efektywność instrumentów płatniczych w Polsce*, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013.

Grabowski M., *Wybrane aspekty prawnej konstrukcji eWallet*, [w:] Górski M., Górka J. (red.) „Problemy Zarządzania” nr 3/2015, tom 1, pt. „Innowacje w płatnościach”.

Harasim J., *Płatności zbliżeniowe w Polsce – stan obecny i perspektywy rozwoju*, [w:] Żukowska H. i Żukowski M. (red.) *Obrót bezgotówkowy w Polsce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, s. 203-224.

Harasim J., *Współczesny rynek płatności detalicznych – specyfika, regulacje, innowacje*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2013.

Kisiel M., *Modele systemów płatności mobilnych a źródła pieniądza oraz mechanizmy rozrachunku transakcji*, “Copernican Journal of Finance & Accounting”, Volume 2, Issue 2, 2013, DOI 10.12775/CJFA.2013.016.

mShopper Mobile Institute, *Polacy na zakupach mobilnych*, raport, luty 2015 (dostępny na stronie internetowej ecommercepolska.pl), data wejścia 10.08.2015.

Polasik M., Fiszeder P., *Factors determining the acceptance of payment methods by online shops in Poland*, SSRN Electronic Journal, February 2010, DOI: 10.2139/ssrn.1541202.

Payment Services Directive 2 (PSD2), Compromise final version for a Directive of the European Parliament and the Council on payment services in the internal market and amending Directives 2002/65/EC, 2013/36/EU and 2009/110/EC and repealing Directive 2007/64/EC COM(2013)547, Compromise final version, 2.06.2015.

Szpringer W. i Szpringer M., *Nowe zjawiska w regulacji rynku usług płatniczych (wybrane problemy na tle projektu noweli do dyrektywy PSD)*, „E-mentor” nr 4 (56) / 2014.

Świecka B., *Analiza stanu i perspektyw rozwoju płatności bezgotówkowych w Polsce*, [w:] Żukowska H. i Żukowski M. (red.) *Obrót bezgotówkowy w Polsce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013 s. 399-410.

Visa Europe, *Badanie Mobile Money 2020: Jak konsumenci w Europie podchodzą do płatności mobilnych*, raport, lipiec 2015.